

TIETEELLINEN ELÄMÄ

THE TIMES Literary Supplement on julkaissut pitkästä aikaa teemanumeron yhteiskuntatieteiden alalta (23. tammikuuta 1998). Siinä on julkaistu arvostelu nimeltä "The great British myth. Why the claims of continuing class inequality fail to take account of social change", jossa norjalaisyyntyinen Oxfordin sosiologian professori Stein Ringen arvostelee neljä brittikirjaa yhteiskuntaluokista. Ringen todistelee teesiään siitä, että sosiaalisen muutoksen takia brittiyhteiskunta ei ole objektiivisiin distinktioihin perustuva luokkayhteiskunta vaan kyseessä on pikemminkin perin brittiläinen myytti. Luokkasosiologiakin on siis väärässä. Mikä kiinnostavinta, sieltä syntipukkikin löytyy. John Goldthorpe, Ringenin edeltäjä Oxfordissa, on aloittanut onnettoman luokka-argumentin vuonna 1980 teoksessa *Social Mobility and Class Structure in Modern Britain*. Arvostelussaan Ringen käykin kirjalliselle lukijalle tuskallisen tarkkaa empiirisen sosiologian empiiristä keskustelua Goldthorpea vastaan. Mobiliteettitalukkojen tulkinnaasta on kyse... Kinnostuneet sosiologit lukekoot lisää Ringenin teoksesta *Citizens, Families, and Reform* (1997). Ringenin poliittisempi pointti näkyy olevan, että muuttumattomaan luokkien epäta-sarvoon uskova luokkasosiologia estää kaikki reformit. Ringen empiirisen sosiologian edustajana näyttääkin vähintään yhtä blairilaiselta kuin teoreettisen sosiologian Giddens.

PIERRE Bourdieu alkaa olla jo palstamme vakioaiheita. Nyt

hänelle on myönnetty Ludwigshafenin kaupungin Ernst-Bloch-palkinto. Bourdieun palkinnonluovutustilaisuudessa pitämä puhe on julkaistu *Die Zeit* -lehdessä (22. tammikuuta 1998) otsikolla "Kapitalismus als konservative Restauration: Das Elend der Welt, der Skandal der Arbeitslosigkeit und eine Erinnerung an die Sozialutopie Ernst Blochs". *Zeit*in artikkeliin Bourdieu on tehnyt puheen jälkeen lisäyksen työttömien mielenosoitusten puhjettua Pariisissa. Siitä hän on hiljattain kirjoittanut myös yhdessä Frédéric Lebaronin ja Gérard Maugerin kanssa *Le Mondessa* (17. tammikuuta 1998). Bourdieu on tästä aiheesta ilmeisen innostunut. Hän pitää ranskalaisten työttömien liikettä ainutkertaisena saavutuksena ja ennakkotapauksena. Se on hänestä uudenlainen militantti protestimuoto, joka rikkoo ay-liikkeen ja puoluepoliittiset traditiot. Se tuo myös työelämästä ja yhteiskunnallisesta diskurssista syrjäytyneet julkisuuteen. Työttömien liikkeellelähtö on Bourdieun mielestä jopa sosiologinen ihme, ja hän toivoo sen tulevan esimerkiksi suurelle eurooppalaiselle liikkeelle. Bourdieu ei toivo siitä vähempää kuin vastavoimaa vallitsevalle "neokonservatiiviselle restauraatiolle". Bourdieu kertoo nyt haluavansa ryhtyä tutkimaan erityisesti talouspolitiikan sosiaalipoliittisia vaikutuksia ja sosiaalisia seurauksia. Bourdieun tuntien – hänen yhdessä kollegoidensa kanssa kirjoittama *La misère du monde* (Seuil, 1993) oli lähes tuhattivuinen teos – odotettavissa on jälleen melkoinen tiiliskivi.

FINLAND: A cultural encyclopedia (SKS) on Olli Alhon toimittama, sangen kunnianhimoinen hakuteos. Se on jo saanut osakseen paljon ansaittua kritiikkiä monelta taholta (kuten että monelle ulkomaalaiselle ei varmaankaan selviä pesäpallon idea ja säännöt jotka on selitetty kriketin termeillä). Sitä on aihetta jatkaa siltä varalta, että joskus saataisiin kunnollisempi opus tästä aihepiiristä. Kovin korkeakulttuurin ja sovinnainen *Finland* loppujen lopuksi on, vaikka toimittaja Alho esittikin julkisuudessa jotenkin kovana juttuna esimerkiksi makkaran mukaanottamista. Tosin se (*sausage*) ei ole oma hakusanansa, vaan mainitaan suomalaisen ruoan (*food*) yhteydessä: "the finnish national vegetable". Ikävä kyllä siinä yhteydessä ei ole mitään mainintaa suomalaisten kansallisruoasta, pitäsä. Monet perisuomalaiset erityispiirteet ja kliseetkin on piilotettu laajemman hakusanan alle, kuten suomalainen tango hakusanaan *Popular songs*. Keskiolutta ja keskiolutbaareja saa hakemalla hakea ja turhaan; Koskenkorvaa ei liioin löydy. Suomalaisesta humalasta kyllä kirjoitetaan *Alcoholissa*. Kännykkää (*mobile telephones*) käsitellään lähinnä teknisenä innovaationa hakusanassa *Information technology*. Nokialle ei suoda omaa hakusanaa, toisin kuin Luhdalle, Marimekolle ja Fiskarsille (*sic: Finnish design*). Tieteen ja edistyksen kannalta mielenkiintoista on tietenkin katsoa, miten tiedettä käsitellään. Ja toden totta, *Finlandissa* on hakusanat mm. Erik Allardtista, Rafael Karsténista, Edvard

Westermarckista ja G.H. von Wrightista, eikä J.V. Snellmania sentään ole unohdettu. Mutta Wilhelm Bolinia, Chydeniusta (vain Kaj mainitaan), Hjalmar Neiglickiä tai edes Eino Kailaa ei löydy indeksistä, ei liioin Jaakko Hintikkaa tai Raimo Tuomelaa. Luonnontieteen kannalta *Finland* on vieläkin köyhempi: edes Suomen ainoasta nobelistista A.I. "Rehu" Virtasesta ei ole mitään mainintaa, Rolf Nevanlinnasta ym. puhumattakaan. (Toisaalta *sciencehan* ei olekaan kulttuuria!?) Avustajamme löi itsensä kanssa keskiolutpullon vetoa että toimittaja Olli Alhosta täytyy olla jotain, mutta hänen nimeään ei löytynyt hakusanana (Yleisradiosta oli toki laaja kirjoitus) eikä indeksistä. Kirjaa selatessa sattui kuitenkin silmään kuva Lahden kirjailijakokouksen paneelista, ja kukapa muu kuin Alho itse siellä poseerasi kuvan keskellä, ja mainittiin hänet kuvatekstissä varmuuden vuoksi nimeltäkin! Kippis (ei löydy *Finlandista*)!

KUKA vielä muistaa Alan Sokalin? *Le Monde* pyysi viime marraskuussa Jacques Derridalta kommenttia Sokalin ja Jean Brickmontin pamfletista. Derrida piti koko tapausta "surullisena", mutta nimenomaan Sokalin kannalta: "Sokal-paran" nimi liitetään nyt vain huijaukseen, ei tieteellisiin tutkimuksiin. Säällittävä kohtalo Derridan mielestä.

TOISAALTA Sokalilla olisi taas töitä. Nimittäin Ranskassa on julkaistu Gilles Deleuzen tekstihin perustuva ja Jacqueline Duhêmen kuvittama lasten kuvakirja *Duhême dessine Deleuze: L'oiseau philo-*

sophie (Seuil 1997), siis "Filosofia lintu" tai "Lintu filosofia", ei yhteenkirjoitettuna. Se ei ole ornitologiaa. Siinä on otteita Deleuzen ja Claire Parnet'n kirjasta *Dialogues* (Flammarion, 1977) ja suomeksikin ilmestyneestä teoksesta *Mitä filosofia on?* Deleuze on kuulemma usein tähdentänyt ajatustensa maalauxsellisuutta. Ehkä tällä kertaa kirjan arvostelu kuuluisikin taidekriitikoille – sekä alle kouluikäisille lapsille, joille kuvakirja ilmeisestikin on tarkoitettu. Kuten Deleuze laittamattomasti toteaa: "On a de l'herbe dans la tète, et pas un arbre" (Ruohoa päässä on, eikä puu).

SOTA jatkuu relativismin kaikkia lonkeroita (skeptisismi, perspektivismi, konstruktivismi, postmodernismi jne.) vastaan. *The Times Literary Supplementin* (TLS) äskettäinen arvostelija näki Bosnian nuorten miesten taannoisen väkivallan pienenä verrattuna "postmoderniin faktan ja fiktion rajojen sotkemiseen". Urhoollisimpia realismin ritareita on Christopher Norris, jolta on äskettäin tullut parikin taistelukirjaa filosofista rosvo-galleriaa (Quine, Heidegger, Kuhn, Rorty, Lyotard) vastaan; TLS:n toinen arvostelija (taistelukirjeenvaihtaja Protagoraan puolelta) toteaa Norriksen rankaisevan luopioina Putnamia ja Davidsoniakin. Tämä vastapuolen arvostelija nostaa esiin Norrista vastaan teoksen *Belief and Resistance – Dynamics of contemporary intellectual controversy* (Harvard University Press), jonka on kirjoittanut Barbara Herrnstein Smith. Arvostelijan esittelystä päätellen tekijä

tarkastelee kylmän rauhallisesti kaikenlaisia *self-refutation*-argumentteja, joita relativismin rosvoritareita vastaan on esitetty. Nyt sodan tiimelyksessä relativismin olkinuketkin saavat siis ymmärtäjänsä, pyyteettömän prinsessa Xenan. Arvostelusta (TLS, 6. helmikuuta 1998) päätellen ja vakavasti puhuen tämä epistemologinen kirja vaikuttaa hyvin kiinnostavalta.

PROFESSORI voi olla tyytyväinen, jos hän saa eläesään juhla kirjan ja kunniamerkin sekä kuoltuaan vielä muistoleen omistetun tieteellisen kokoelman. Mutta professoreista ikimuistettavimmat voivat nousta kummittelemaan vaikkapa dekkarin sivuhenkilöinä. Kuka on professori

Vesseli Hannu Vuorion dekkarissa *Frimar?* Nerollinen sivuhahmo istuu kapakassa tässä hyvin svengaavassa kirjassa, jonka muista oivalluksista mainittakoon Ympyrätalon ylvään (vrt. *Yhteiskuntapolitiikka*) sosiaalialan työpaikan nimeäminen Suolakaivokseksi. Ei ihme että teos on ollut sosiaalialan ja historian tutkijoiden käsissä kuumaa kamaa.

AVUSTAJAMME on lähettänyt löytämänsä runon ja epäilee sitä ensimmäiseksi 'kettutytörunoksi'. Se kuuluu seuraavasti:

50 vikkelläkämpäläistä oravaa on menettänyt elämänsä / hänen tähtensä... / Miten ne kiepsahtelivat aurinkoisessa metsässä / punaruskeitten puitten humisevassa pylväis-

tössä! // Miten ne olivat ihania kiivetä, nuoret petäjät! / Ylös, ylös, huojuvaan korkeuteen! // Valkeat, mahlaa tuoksuvat koivuhalot keväällä / ja kaikki pienet piiloleikit pinojen raossa! – – – totisesti hän on murhaaja, tämä nainen, / joka vaeltaa kadun yli murhattujen loistavana joukkomuistomerkkinä / – oravainajien sielut liehuen jossakin hänen turkkinsa / vaiheilla...

Runo ilmestyi vuonna 1953 tunnustuksellisessa kokoelmassa *Tietämättä mistään*, ja sen tekijä on Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian emeritusprofessori, entinen Perustuslaillisen kansanpuolueen kansanedustaja Kullervo Rainio.